

AMNISTIA
INTERNACIONAL

ÍNDEX TEMÀTIC

I. Guia per a Educadors i Educadores

Orientacions didàctiques 2

Textos previs i adopció de la DUDH 3

Valor jurídic de la DUDH 4

El llegat de la Declaració 4

Preàmbul: els fonaments de la DUDH 6

Els drets que conté la DUDH 6

Reptes i desafiaments 60 anys després 9

Mobilitzar-se pels Drets Humans dóna resultat 10

Actua: propostes d'acció 12

Bibliografia 12

Recursos didàctics a la web 12

Filmografia 13

II. Propostes didàctiques

Activitats didàctiques per a Educació Primària 14

Activitats didàctiques per a Educació Secundària 18

Activitats didàctiques per a Batxillerat i Educació de Persones Adultes 26

DEL DRET I DEL REVÉS 4
MATERIALS PER A L'EDUCACIÓ EN DRETS HUMANS

DECLARACIÓ
UNIVERSAL
DELS DRETS
HUMANS

La declaració
universal
dels drets
humans

GUIA PER A EDUCADORS I EDUCADORES

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

60 anys després de la seva entrada en vigor, la Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH) continua sent un objectiu d'estudi fonamental en la formació de la ciutadania. Per conèixer la Declaració i els drets que conté, Amnistia Internacional presenta aquest material pedagògic que promou la reflexió sobre els drets humans com a indivisibles i interdependents, insistint en el concepte de dignitat i en el principi d'igualtat.

Aquestes propostes didàctiques estan desenvolupades per etapes educatives: Primària, Secundària i Batxillerat. També s'hi inclouen activitats per a l'Educació de Persones Adultes (EPA). En totes les activitats s'hi troben objectius, edats recomanades, materials necessaris i instruccions per al seu desenvolupament. Es tracta d'activitats basades en experiències de grup, que duen l'alumnat a reflexionar sobre la relació intrínseca entre drets i deures.

Tot i que per a la utilització d'aquest material es recomanen especialment dates properes a l'aniversari de la Declaració, el 10 de desembre, també pot ser adequat qualsevol altre moment del curs escolar. Les activitats i continguts proposats es poden integrar sense dificultat a les activitats escolars ordinàries.

Especialment indicat per a la matèria d'Educació per a la Ciutadania i els Drets Humans, aquest material pedagògic també pot ser utilitzat amb caràcter transversal, a partir de la coordinació entre les diverses àrees en les que es pot utilitzar, com ara: per a Secundària i Batxillerat, Llenguatge, Educació Ètico-cívica, Religió, Història; i per a Primària, Llenguatge, Religió o Ciències del Medi.

Objectius de la unitat didàctica

Seixanta anys després de l'aprovació i proclamació de la Declaració Universal dels Drets Humans amb 48 vots a favor, 8 abstencions i cap vot en contra, i malgrat els avenços, encara existeixen moltes amenaces i greus vulneracions dels drets a bona part del món. Amnistia Internacional proposa un material pedagògic que desperti l'alumnat a una consciència de solidaritat sobre la igualtat de drets en consonància amb la Declaració Universal. Per això s'ha elaborat aquest material, amb els objectius següents:

- Proposar experiències de grup, en les quals s'experimentin la responsabilitat, la participació i l'enteniment entre diverses persones, promovent el coneixement i el respecte dels drets que conté la Declaració Universal.
- Fomentar la reflexió a partir de les situacions de desigualtat recreades al voltant dels sentiments que duguin a comprendre que la igualtat i la dignitat humana són a la base dels drets humans.

Tots els nens i nenes tenen dret a l'educació.

En definitiva, intentarem impulsar actius que ajudin, en la vida quotidiana, a comprendre i valorar els drets de les altres persones i els propis. Obrir un debat a la reflexió sobre la Declaració Universal dels Drets Humans i convidar a la participació activa per aconseguir que els drets siguin reconeguts internacionalment.

TEXTOS PREVIS I ADOPCIÓ DE LA DUDH

La Declaració Universal dels Drets Humans és la base de les normes internacionals de drets humans, que tots els Estats han de garantir, i per la qual tots els pobles i nacions s'han d'esforçar. A la mateixa resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides, que es va aprovar i proclamar el 10 de desembre de 1948, es demanava a tots els Estats Membres que publicuessin el text de la Declaració i disposessin que fos "distribuit, exposat, llegit i comentat a les escoles i altres establiments d'ensenyament, sense distinció fundada en la condició política dels països o dels territoris".

Els drets humans no són un invent modern. El desig d'un món més just, més lliure i més solidari ha constituït un objectiu comú des que l'ésser humà existeix.

Els antecendents històrics més determinants són les declaracions redactades com a resultat de les revolucions modernes a Anglaterra i França:

- La *Carta de Drets o Declaració de drets anglesa* (Bill of Rights) de 1689, redactada després de les guerres civils viscudes pel país, nascuda de l'aspiració del poble anglès a la democràcia.

- La *Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà* i la seva proclamació d'igualtat per a tothom, redactada després de la Revolució Francesa.

El text previ a la DUDH més proper és la *Declaració Americana dels Drets i Deures de l'Home*, amb data de maig de l'any 1948.

La creació de l'ONU

Quan es va acabar la Segona Guerra Mundial, es va fundar a San Francisco, als Estats Units, l'Organització de Nacions Unides (ONU) per evitar que es produïssin esdeveniments bèl·lics com els que van tenir lloc durant la primera meitat del segle XX. La Carta Fundacional es va signar a París el 26 d'agost de 1945 i va entrar en vigor a l'octubre del mateix any, incorporant ja diverses disposicions relatives als drets humans.

Entre els propòsits de l'ONU, es va assenyalar la cooperació internacional en el respecte envers els drets humans i les llibertats fonamentals de totes les persones. A l'article 55 es va subratllar que l'ONU promouria el respecte universal dels drets humans de totes les persones, sense fer distinció per motius de raça, sexe, idioma o religió, i recolzaria l'efectivitat d'aquests drets per tal que garantissin nivells de vida més elevats, treball permanent i condicions de progrés, i desenvolupament econòmic i social. Per això, tots els membres es van comprometre a prendre mesures, conjuntament o per separat, en cooperació amb l'ONU.

Una de les primeres tasques que es va plantejar l'ONU per assolir el seu objectiu fundacional fou elaborar un catàleg de drets que recollís les exigències de la dignitat humana perquè fossin respectades per totes les persones i països del món.

Adopció de la DUDH

La Declaració Universal dels Drets Humans fou elaborada per representants de nombrosos i diversos països del planeta amb diferents tradicions jurídiques. Des del moment en què el Comitè de Redacció va iniciar els seus treballs, va sorgir un debat a la Comissió de Drets Humans que es va mantenir viu durant les dues dècades d'elaboració de la Declaració i dels dos Pactes Internacionals posteriors. La discussió va girar al voltant de les diverses concepcions de drets humans que tenien els Estats i el nivell d'obligatorietat del respecte als drets que estaven disposats a acceptar.

En un bloc es van situar els països occidentals, que proposaven les llibertats clàssiques que responen als drets civils i polítics (DCP), i a l'altre, el bloc soviètic i els països llatinoamericans que van posar èmfasi en els drets econòmics, socials i culturals (DESC). Pel que fa a l'obligatorietat dels drets, hi va haver dues postures contraposades: d'una banda, els Estats que van apostar per l'elaboració d'una declaració genèrica de drets humans que només tingués força moral; d'altra banda, els que van recolzar la redacció d'un text que inclogués drets però també obligacions i instruments de garantia que fossin d'obligat compliment per als Estats signants.

Un altre aspecte important de l'època històrica que va envoltar els treballs preparatoris de la DUDH és que encara hi havia un sistema colonial que va impedir la participació de molts països als debats.

Malgrat tot, el fet que la Declaració fos aprovada sense rebre cap vot en contra s'interpreta com un indicador que el text va assolir un equilibri entre les diferents concepcions de drets humans i fou un autèntic punt de trobada entre les diverses tradicions religioses, polítiques i filosòfiques del món.

Amb el temps, la DUDH ha estat acceptada per la totalitat dels Estats com a referència moral i jurídica de primer ordre, i ha inspirat més de 80 tractats i declaracions internacionals de drets humans.

VALOR JURÍDIC DE LA DUDH

Ningú posa en dubte avui dia la validesa universal de la DUDH, tot i que no va tenir, en el seu origen, el caràcter vinculant d'un tractat pel fet de ser una Declaració. Actualment s'utilitza com a referència dels drets humans als convenis internacionals, resolucions de l'Assemblea General, jurisprudència del Tribunal Internacional de Justícia i al dret intern dels Estats.

La Conferència Mundial de Drets Humans de Teheran de 1968 va subratllar que *"la Declaració Universal de Drets Humans enuncia una concepció comú a tots els pobles dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana"* i la declara obligatòria per a la comunitat internacional. A la Declaració de Viena, al 1993, 171 Estats van tornar a reafirmar que la Declaració Universal és una meta comú per a tots els pobles

Pins distribuïts per simpatitzants d'Amnistia Internacional per reclamar la fi de la violència contra les dones.

i totes les nacions i que *"els Estats tenen el deure, siguin quins siguin els seus sistemes polítics, econòmics i culturals, de promoure i protegir tots els drets humans i les llibertats fonamentals"*.

No tan sols obliga els Estats...

Si bé és cert que els Estats tenen el deure primari de garantir tots els drets humans sota responsabilitat internacional, la DUDH involucra altres actors que no són estatals en la tasca de promoure el seu respecte. Així doncs, la Declaració proclama que *"cada individu i cada òrgan*

de la societat té la responsabilitat de promoure el respecte pels drets i llibertats mitjançant mesures progressives, nacionals i internacionals". Els òrgans internacionals encarregats del compliment dels tractats de drets humans mantenen també aquesta postura.

El que és realment important és que els drets que conté la DUDH s'han incorporat a la gairebé totalitat d'ordenaments jurídics internacionals (Convenis, Tractats i Pactes), així com al dret dels Estats a través de les constitucions i altres lleis.

EL LLEGAT DE LA DECLARACIÓ

La principal fita de la DUDH i del sistema de protecció de drets és que el tracte que els Estats dispensen a totes les persones sota la seva jurisdicció ja no és un assumpte intern de cada país, i que la ciutadania pot invocar un règim de dret de caràcter internacional per obtenir protecció contra violacions de drets humans perpetrades per agents estatals, així com infligides per particulars, quan l'Estat no protegeix els drets i no actua amb la deguda diligència.

La DUDH ha inspirat un sistema internacional de protecció de drets humans en expansió que s'ha desenvolupat durant els darrers 60 anys. El text que més referència fa a la Declaració és el Conveni Europeu de Drets Humans de 1950, però també ha inspirat textos com la Convenció Americana de 1969 i la Carta Africana de Drets Humans dels Pobles. Als Estats, la DUDH també els hi ha servit com a model per a constitucions, legislacions i polítiques estatals de protecció dels drets humans.

Com apareix citada la Declaració a la Constitució espanyola?

Article 10.2 "Les normes relatives als drets fonamentals i les llibertats que la Constitució reconeix s'interpretaran de conformitat amb la Declaració Universal dels Drets Humans i els tractats i acords internacionals sobre aquestes mateixes matèries, ratificats per Espanya".

Sistema Internacional de protecció de drets humans

La mateixa resolució en la qual l'Assemblea General adopta la Declaració, sol·licita a la Comissió de Drets Humans que doni prioritat als treballs de preparació d'un projecte de convenció i un altre projecte de mesures per a la seva aplicació.

Una convenció que transformi els drets de la DUDH en obligacions per als Estats, aportant garanties per a les víctimes d'abusos.

Si bé l'Assemblea General va encarregar un únic projecte de convenció, el bloc occidental es va negar a acceptar la mateixa obligatorietat per als drets civils i polítics que per als econòmics, socials i culturals. Tres anys llargs de debats i la pressió exercida per aquest bloc, que va arribar a amenaçar d'abandonar l'incipient sistema internacional de protecció de drets humans, l'Assemblea General va adoptar dos pactes internacionals de drets humans: Pacte Internacional de Drets Polítics i Civils (PIDPC) i Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC).

Calgué esperar fins el 1976 per a l'entrada en vigor d'ambdós Pactes Internacionals. Al 2008 han estat ratificats per 161 i 158 països respectivament. Aquests dos Pactes Internacionals han desenvolupat la majoria dels drets ja consagrats per la Declaració, fent que siguin vinculants per als Estats que els han ratificat.

Posteriorment han estat signats i ratificats nous tractats internacionals de drets humans.

Tractats de protecció de drets humans, adoptats després dels Pactes

[Llistat no exhaustiu]

Convenció Internacional sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Racial, 21 des. 1965

Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Contra la Dona, 18 des. 1979

Convenció Contra la Tortura i Altres Tractaments o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, 10 des. 1984

Convenció sobre els Drets de l'Infant, 20 nov. 1989

Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de Tots els Treballadors Migratoris i dels seus Familiars, 18 des. 1990

Convenció Internacional per a la Protecció de totes les Persones contra les Desaparicions Forçades, 18 des. 1992

Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, 20 des. 2006

A més d'aquestes convencions, és necessari esmentar els òrgans independents creats per l'antiga Comissió de Drets Humans de l'ONU (avui Consell de Drets Humans), que continuen basant-se en la DUDH i en els demés tractats com a referents per vigilar el compliment de les obligacions dels Estats.

Acte commemoratiu del 30è aniversari de la Secció Espanyola d'Amnistia Internacional (abril 2008).

EDUCADORS I

PREÀMBUL: ELS FONAMENTS DE LA DUDH

La DUDH consta d'un preàmbul i 30 articles que estableixen una àmplia gama de drets humans que tots els homes i dones poden gaudir sense distinció de cap tipus.

El preàmbul comprèn un conjunt de principis, entre els quals hi ha el principi d'igualtat entre homes i dones, la no discriminació i la universalitat.

El primer paràgraf del Preàmbul assenyalava que *“la llibertat, la justícia i la pau al món tenen com a base el reconeixement de la dignitat intrínseca i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana”*. El fonament dels drets no és cap altre que la dignitat de la persona humana.

També al preàmbul de la Declaració els Estats reafirmen compromisos ja expressats a la Carta de l'ONU, com *“la seva fe en els drets fonamentals de l'home, en la dignitat i el valor de la persona humana i en la igualtat de drets d'homes i dones”*. Igualment recorden el seu compromís per *“promoure el progrés social i elevar el nivell de vida dins d'un concepte més ampli de la llibertat”* i proclamen la indivisibilitat dels drets humans.

La Declaració subratlla que la dignitat humana de totes i cadascuna de les persones només es veurà respectada si es satisfan els drets econòmics, socials i culturals alhora que es respecten els drets civils i polítics.

Per assolir tot el que s'ha dit, els Estats posen especial èmfasi en la importància

d'obtenir *“una concepció comú d'aquests drets i llibertats per al ple compliment d'aquest compromís”*.

L'Assemblea General va proclamar la DUDH com un “ideal comú pel qual tots els pobles i nacions s'han d'esforçar, a fi que tant els individus com les institucions, inspirant-se constantment en ella, promoguin, mitjançant l'ensenyament i l'educació, el respecte a aquests drets i llibertats, el seu reconeixement i aplicació universals i efectius, tant entre els pobles dels Estats Membres com entre els territoris col·locats sota la seva jurisdicció”. (Declaració Universal dels Drets Humans, Preàmbul)

ELS DRETS QUE CONTÉ LA DUDH

La Declaració Universal dels Drets Humans compta amb 30 articles, en els quals s'incorporen tant els drets civils i polítics (DCP) com els econòmics, socials i culturals (DESC), reafirmant la indivisibilitat i interdependència de tots ells.

La declaració comença proclamant la igualtat de totes les persones, tot subratllant al seu **article 1** que *“tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i*

drets” i afirmant la universalitat d'aquests drets, és a dir, que cal que es respectin i es gaudeixin a qualsevol lloc del món.

L'article 2 completa l'anterior afirmant la universalitat dels drets que conté la DUDH, tot assegurant que *“totes les persones tenen tots els drets i llibertats proclamats a la Declaració”*, i prohibint qualsevol discriminació basada en *“la raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política o de qualsevol altre índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició”*.

Aquest principi de no discriminació ha inspirat convencions internacionals dedicades als grups en situació de vulnerabilitat i a les dones, així com la Convenció Internacional sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Racial, la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona, la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat i la Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de Tots els Treballadors Migratoris i dels seus Familiars.

També és important comprovar que la igualtat de drets i la no discriminació es complementen amb la prohibició, en el mateix article, de cap *“distinció fundada en la condició política, jurídica o internacional del país o territori de la jurisdicció que correspongui a una persona, tant si es tracta d'un país independent, com d'un territori sota administració fiduciària, no autònom o sotmès a qualsevol altre limitació de sobirania”*. Aquest article atorga drets iguals a les persones que vivien a les antigues colònies dels Estats.

A continuació, dels principis continguts en aquests dos primers articles, els drets inclosos a la Declaració es podrien subdividir en cinc grups.

1) Drets civils:

- Article 3:** Dret a la vida, a la llibertat i a la seguretat personal.
- Article 4:** Prohibició de l'esclavitud.
- Article 5:** Dret a no patir tortures ni maltractaments.
- Article 6:** Reconeixement de les persones com a subjectes de dret.
- Article 7:** Igualtat davant la llei.
- Article 8:** Dret a recórrer davant els tribunals.
- Article 9:** Contra les detencions, empresonaments, o bandejaments arbitraris.
- Article 10:** Dret a ser escoltat per un tribunal imparcial.
- Article 11:** Dret a la presumpció d'innocència.

En aquests drets s'hi inclou el dret a la vida de totes i cadascuna de les persones, sense el qual no podrien exercir-se els altres drets humans. Un altre article que cal destacar és la prohibició de la

tortura (**article 5**), que s'ha complementat amb altres instruments normatius posteriors com ara la Convenció contra la Tortura i el seu corresponent Protocol Facultatiu.

En el marc d'aquests drets, i dintre les garanties de protecció dels mateixos, **l'article 8** atorga el dret a recursos efectius davant els tribunals nacionals competents contra les vulneracions de drets reconegudes a la constitució o a la llei. Aquest article és l'únic que incorpora el recurs judicial per a les víctimes, sense diferenciar els drets vulnerats, és a dir, ja siguin civils i polítics o econòmics, socials i culturals. Tanmateix, les garanties judicials fan referència al nivell nacional i no atorguen dret a un recurs judicial internacional.

La resta de drets que conforma aquest bloc, el configuren el dret de tota persona a no ser detinguda de manera arbitrària, a ser escoltada per un tribunal imparcial, a la presumpció d'innocència i a la igualtat davant la llei. Drets, tots aquests, que conformen el dret a tenir el degut procés, per al qual és fonamental la independència del poder judicial.

2) Drets de l'individu en les seves relacions amb els grups socials dels quals forma part:

- Article 12:** Dret a no patir ingerències de l'Estat a la vida privada.
- Article 13:** Dret a la lliure circulació i a l'emigració.
- Article 14:** Dret d'asil.
- Article 15:** Dret a una nacionalitat.
- Article 16:** Dret al matrimoni.
- Article 17:** Dret a la propietat, tant individual com col·lectiva.

En el marc d'aquest bloc de drets humans és necessari destacar **l'article 13**: "dret a circular lliurement i a escollir la residència al territori d'un Estat i el dret a sortir de qualsevol país i retornar al propi país".

Dins d'aquest bloc, és oportú recordar algunes observacions com el fet que la DUDH permet la sortida d'un país, però no atorga el dret d'entrar en un altre Estat ni imposa una obligació correlativa als mateixos que faci efectius els drets de lliure circulació, cosa que dificulta el gaudi d'aquests drets. Passa el mateix amb **l'article 14**, pel qual es reconeix el dret a demanar asil i a gaudir-ne, però no hi ha cap obligació corresponent als Estats de rebre les persones sol·licitants d'asil, ni de concedir-lo.

En aquest mateix segon bloc, “Drets de l'individu en les seves relacions amb els grups socials dels quals forma part”, hi trobem l'**article 15**, que atorga el dret a tenir una nacionalitat. Article de vital importància perquè la nacionalitat és, en molts casos, la condició per gaudir d'alguns dels drets de la DUDH.

Pel que fa a l'**article 17**, que estableix el dret a la propietat, cal assenyalar que no va ser inclòs en cap dels dos Pactes Internacionals que desenvolupen la Declaració Universal dels Drets Humans. En el moment de redactar-lo va ser fruit de discussions i debats entre els dos blocs de països, l'occidental i el soviètic, i es va optar per una fórmula de consens que afirma que “*tota persona té dret a la propietat, individual i col·lectivament*”.

3) Drets polítics

- Article 18:** Dret a la llibertat de pensament, consciència i religió.
- Article 19:** Dret a la llibertat d'opinió i expressió.
- Article 20:** Dret a la llibertat de reunió i associació pacífica.
- Article 21:** Dret de participar al govern, directament o mitjançant representants escollits lliurement.

El tercer bloc de drets desenvolupa la llibertat de paraula i de creences, inclosa al preàmbul de la DUDH, i és fonamental per exigir el respecte dels drets humans per la societat en general, i els defensors i defensores de drets humans en particular.

Els drets de participació han estat desenvolupats pels òrgans de control del compliment de pactes i convenis internacionals com a drets claus, i han estat interpretats en sentit ampli, expressant la necessitat que les persones vinculades a polítiques públiques que afectin els drets humans participin en la seva elaboració.

És també de destacar que el dret a la llibertat de reunió i associació apareix en els dos pactes internacionals de drets humans que hem esmentat.

4) Drets econòmics, socials i culturals:

- Article 22:** Dret a la seguretat social i, en general, a una economia digna.
- Article 23:** Dret al treball i a una remuneració equitativa.
- Article 24:** Dret al temps lliure, incloent vacances pagades.
- Article 25:** Dret a un nivell de vida adequat.
- Article 26:** Dret a l'educació.
- Article 27:** Dret a la cultura i al progrés científic.

El primer article d'aquest quart bloc de drets incorpora “*el dret a la seguretat social i a obtenir ...[.]... la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals indispensables a la seva dignitat i al lliure desenvolupament de la seva personalitat*”. Igual com al preàmbul, la DUDH subratlla amb aquest article la necessària indivisi-

ibilitat i interdependència de tots els drets humans com a fonament de la dignitat humana.

En aquest bloc es proclama el dret a la seguretat social (**article 22**), els drets laborals (**article 23**), el dret al descans (**article 24**), i el dret a un nivell de vida digne

(**article 25**), que incorpora drets com ara habitatge, alimentació, invalidesa, viduïtat, vellesa i altres casos de pèrdua de mitjans de subsistència per circumstàncies independents de la voluntat.

Cal esmentar que el dret a la vida de l'article 3 ha de ser interpretat a la llum de les condicions de l'article 25, que proclama el dret a un nivell de vida digne perquè tota persona pugui fruit de les condicions econòmiques i socials que possibilitin el gaudi dels drets civils i polítics, entre ells, el dret a la vida.

Quant al dret a l'educació, a més de proclamar que ha de ser gratuïta i obligatòria, al menys l'elemental, l'**article 26** subratlla que l'educació perseguirà el ple desenvolupament de la personalitat humana i l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals.

5) Drets que fan referència als vincles entre la societat i l'individu

Article 28: Dret a un ordre social i internacional on es facin efectius els drets humans.

Article 29: Deures de tota persona envers la comunitat.

Article 30: Restriccions als drets.

L'article 28 proposa com a necessari l'establiment d'unes condicions socials justes a escala internacional, que facin possible i efectiu el gaudi dels drets

humans i es construeixi un context internacional que possibiliti una millor distribució de la riquesa. Aquesta disposició es completa amb la Declaració sobre el dret

al desenvolupament, adoptada el 1986, que en l'article 1 defineix el desenvolupament com "el dret humà inalienable en virtut del qual tot ésser humà i tots els pobles estan facultats per participar en un desenvolupament econòmic, social, cultural i polític en el qual es puguin realitzar plenament tots els drets humans i llibertats fonamentals, per contribuir a aquest desenvolupament i gaudir-ne".

Sobre les limitacions dels drets imposades pels poders públics, l'article 30 estableix que la Declaració no podrà mai ser interpretada conferint a un Estat, a un grup o a una persona la capacitat de suprimir els drets que aquesta conté.

REPTES I DESAFIAMENTS 60 ANYS DESPRÉS

"La injustícia, la desigualtat i la impunitat són avui les marques distintives del nostre món. Els governs han d'actuar ja per acabar amb l'abisme que separa allò que es diu d'allò que es fa".

Irene Khan, Secretària General d'Amnistia Internacional en la presentació de l'Informe Anual 2008.

Malgrat els progressos, quan es compleixen 60 anys de l'adopció de la Declaració Universal dels Drets Humans per les Nacions Unides, en al menys 81 països encara s'infligeixen tortures o maltractaments a les persones; en 54 se les sotmet a judicis sense les degudes garanties, i en 77 no se'ls permet parlar amb llibertat. Les xifres exposades són les més optimistes.

Acte al carrer, a Madrid, per celebrar el 30è aniversari de la Secció Espanyola d'Amnistia Internacional (abril 2008).

Segons l'Informe Anual 2008 d'Amnistia Internacional "L'estat dels drets humans al món", avui dia som testimonis d'aquestes tendències contràries al respecte de la DUDH:

- Grups armats i forces governamentals utilitzen impunement la població com a objectiu.
- Degut a la manca de lideratge, s'ha incomplert la promesa de la Declaració per a al menys la meitat de la població: les dones. La violència contra les dones és omnipresent: en al menys 23 països existeixen lleis que discriminin específicament les dones; i en molts altres, la discriminació contra les dones forma part de la vida quotidiana.
- Es fomenten la tortura i els maltractaments com a mètodes acceptables per a l'obtenció d'informació. Finalitzat l'any 2007, les autoritats estatunidenques mantenien recloses 270 persones a Guantánamo, Cuba. Al juliol d'aquell any, el president Bush havia renovat l'autorització d'un programa de detenció secreta i interrogatoris gestionat per l'Agència Central d'Intel·ligència (CIA).
- Es reprimeix la dissidència i s'ataca a periodistes i activistes. Charles Mvogo, de 17 anys, i Shimpe Pougou Zok, de 15, van morir a Camerun pels trets d'un agent de seguretat durant una manifestació el 2007 contra els talls d'electricitat a la seva escola. Aquest fet il·lustra el valor dels defensors i defensores de drets humans i els greus perills als quals s'enfronten.
- Es vulneren els drets de protecció de les persones refugiades, sol·licitants d'asil i migrants.
- Es neguen els drets econòmics i socials i a milions de persones de tot el món els manca l'accés als recursos, la seguretat i l'autonomia necessaris per viure amb dignitat.
- S'eludeix la responsabilitat social corporativa dels agents econòmics per abusos contra els drets humans.
- La pena de mort no té cabuda en un sistema de justícia penal modern. Viola el dret a la vida i el dret de no patir penes cruels, inhumanes o degradants. Tot i així, sabem que el 2007 van ser executades per l'Estat, al menys 1.252 persones a 24 països; sens dubte, la xifra real és més elevada.

En opinió d'Amnistia Internacional, l'amenaça més gran per al futur dels drets humans és l'absència d'una visió compartida i d'un lideratge col·lectiu. L'organització reclama als governs un nou front comú basat en els principis de la Declaració Universal dels Drets Humans.

MOBILITZAR-SE PELS DRETS HUMANS DONA RESULTAT

Amnistia Internacional constata progressos en matèria de drets humans al llarg de les últimes sis dècades, com ara la promulgació de determinades lleis i l'establiment d'institucions per a la defensa dels drets humans; el recolzament creixent als esforços perquè es posi fi a la pena de mort; i el processament d'alguns casos de crims de guerra i de crims contra la humanitat per part de tribunals nacionals i corts internacionals de justícia.

Treballant en l'esborrany de la Declaració Universal dels Drets Humans.

El treball dels i les activistes d'Amnistia Internacional és un exemple de com la participació i la mobilització social poden aconseguir importants conquestes en la defensa dels drets de la Declaració Universal. Aquests són algunes de les fites obtingudes pel moviment internacional de drets humans al llarg de les últimes dècades:

- El 1984 va entrar en vigor la **Convenció contra la Tortura de Nacions Unides**, per la qual s'estableix l'obligació dels Estats d'investigar tots els casos de maltractament o tortura fins i tot fora del seu territori. Des de 2006, el Protocol Facultatiu d'aquesta convenció estableix el mecanisme obligatori per a la investigació de possibles casos de tortura, incloent en el mateix la visita a presons.
- En 1989 va entrar en vigor la **Convenció dels Drets de l'Infant de Nacions Unides**, que reconeix els nens i les nenes com a éssers humans titulars dels seus propis drets i responsabilitats adequades a la seva edat.
- El 1996 es va iniciar una campanya a favor de la **Cort Penal Internacional** que és reconeguda actualment per 106 Estats i ha permès al 2008 la sol·licitud de detenció del president del Sudan, Omar Hasan Bashir, i la detenció de l'ex president serbobosni, Radovan Karadzic, per possibles delictes de genocidi, crims de lesa humanitat i crims de guerra.
- Al 2006, l'ONU va aprovar la **Convenció Internacional sobre la Protecció de Totes les Persones contra la Desaparició Forçada** que estableix els mecanismes que els Estats estan obligats a aplicar sempre que es

produeixin casos de desaparició forçada de persones al seu territori.

- Al 2006 es va aprovar la **Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat i el seu Protocol Facultatiu**, per la qual s'estableixen les obligacions jurídiques que corresponen als Estats per proporcionar a totes les persones amb discapacitat l'oportunitat de viure amb la màxima plenitud possible.
Les campanyes de mobilització han canviat la vida de milers de persones víctimes de violacions als drets humans arreu del món:
- Varem aconseguir, juntament amb altres organitzacions, que 153 Estats votessin una resolució a favor de l'establiment d'un Tractat Internacional sobre el Comerç d'Armes al 2007.
- Després de dècades de campanya contra la pena de mort, 133 països han abolit la pena capital i s'ha reduït el nombre de menors executats. A més, l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar al novembre de 2007 una resolució històrica on es sol·licitava la suspensió mundial de les execucions.
- Amnistia Internacional, juntament amb altres organitzacions, va contribuir a revelar els vols secrets de la CIA que traslladen "detinguts fantasma" a Guantánamo i a d'altres centres de detenció secrets del món.
- Gràcies al treball de milers d'activistes, alguns presos de Guantánamo han pogut tenir judicis justos o ser alliberats sense càrrecs.
- Més de 50.000 casos de persones preses de consciència a tot el món s'han resolt positivament.

L'article 5 de la Declaració Universal dels Drets Humans recull el dret de no patir tortures ni maltractaments.

- Tribunals internacionals han actuat contra Charles Taylor, ex president de Libèria (2006), i contra reclutadors de menors soldats a Uganda i la República Democràtica del Congo per crims atroços contra la humanitat (2005 i 2006).
- Durant anys, milers d'activistes de tot el món van lluitar perquè Pinochet fos jutjat. Gràcies a la justícia universal, avui el món és una mica menys segur per als governants que violen els drets humans.
- La mobilització de milers de persones de tot el món ha permès la paralització de diverses lapidacions de dones a l'Iran en els darrers anys.
- Amnistia Internacional amb altres organitzacions defensores dels drets humans, ha contribuït a que es reconegui el dret a la terra de comunitats indígenes, com al Brasil, i a que aquestes no pateixin desallotjaments i desplaçaments forçats.

Actua: propostes d'acció

Amnistia Internacional és un moviment mundial de persones que fan campanya perquè els drets humans reconeguts internacionalment siguin una realitat per a totes les persones. A aquelles que ens recolzen les mou la indignació que provoquen els abusos contra els drets humans, però també l'esperança d'un món millor; per això, treballem per millorar els drets humans a través de les nostres activitats de campanya i la solidaritat internacional. Des de la nostra web qualsevol persona pot ser activista dels drets humans, recolzant amb la seva signatura les accions d'incidència sobre governs o escrivint cartes de solidaritat a defensores i defensors de drets humans perseguits en diferents països.

Per saber-ne més: www.actuaambamnistia.org

Bibliografia

TÍTOL
La Declaración Universal de Derechos Humanos Oraá J. y Gómez Isa F. Universitat de Deusto, 2002.
Los derechos humanos en el mundo contemporáneo Cassese A. Editorial Ariel, 1991.
La Declaración Universal de Derechos Humanos Associació per a les Nacions Unides a Espanya. Editorial Icaria, 1998.
Los derechos humanos, un proyecto inacabado Baigorri, Goñi, J.A. y otros. Ediciones del Laberinto, 2001.
El reconocimiento de los derechos humanos Cardona, Lluís. Associació per a les Nacions Unides a Espanya, 1998.
Derechos humanos para la dignidad humana Una introducció als drets econòmics, socials i culturals. Amnistia Internacional, 2005.
Educación y derechos humanos Jares, X. Editorial Popular, 2002.
Los derechos humanos: significación, estatuto y sistema Pérez Luño. A.E. Universitat de Sevilla, 1999.
Lecciones de derechos fundamentales Peces Barba, G. Dykinson, 2004.

Recursos didàctics a la web

RECURS	DESCRIPCIÓ
Web sobre educació d'Amnistia Internacional Secció Espanyola	En aquesta adreça d'Internet es poden consultar materials i unitats didàctiques sobre diversos temes. www.es.amnesty.org/temas/educacion-en-derechos-humanos/
Web d'Amnistia Internacional Catalunya	Conté recursos educatius, documents de reflexió i altres materials en català i castellà, agrupats per àrees, nivells, temes, etc. www.amnistiacatalunya.org/edu/material/dudh/es/
Web del Consell d'Europa	La pàgina web del Consell d'Europa té un apartat dedicat a l'Educació per a la Ciutadania Democràtica i els Drets Humans. www.coe.int
Servidor de la UNESCO per a Educació Cívica, per a la Pau i per als Drets Humans	Materials de cursos sobre globalització, Nacions Unides, sostenibilitat, Europa, educació per a la pau, etc. També interessants enllaços de consulta. www.dadados.org
Web de l'ONU dedicada al projecte denominat "Ciberbús escolar"	Jocs, tests, fulletons informatius, etc. en diversos idiomes (anglès, francès, espanyol), referents al funcionament i la història d'aquesta institució. www.cyberschoolbus.un.org/spanish/index

EDUCADORES

Filmografia

Hi ha moltes pel·lícules comercials que poden contribuir al coneixement de la Declaració Universal dels Drets Humans. Aquests són alguns suggeriments. Es pot veure la pel·lícula i obrir a continuació un debat al voltant de les següents qüestions orientatives:

- Què hi passa a la història?
- Qui la protagonitza?
- Quines són les circumstàncies: lloc, època...?
- Hi surten violacions de drets humans a la pel·lícula?
- Quins drets en concret creus que no són respectats?
- A quin article o articles de la Declaració Universal dels Drets Humans afecten?

- A quins articles de la Constitució Espanyola creus que afecten les violacions de Drets Humans que has vist a la pel·lícula?
- Qui n'és la víctima?
- Qui en són els responsables?
- Què has sentit en veure-la?
- Creus que això passa avui en dia?
- T'has sentit identificat amb la víctima? T'ha passat alguna vegada una cosa semblant?
- Coneixes algú a qui li hagi passat el mateix?
- Què n'opines del tema?

Centenars de persones continuen detingudes a Guantánamo, sense càrrecs i amb prou feines amb esperances de tenir un judici just. Guantánamo és un símbol d'injustícia i abusos, i cal que es tanqui.

TÍTUL	TEMA	PAÍS/ANY/DURADA	DIRECCIÓ	SIPNOSI
All the Invisible Children	L'exclusió social dels infants al món <i>Majors 18 anys</i>	França/ Itàlia 2007 124 minuts	Emir Kusturica, John Woo, Jordan Secott, Katia Lund, Mehdi Charef, Ridley Scott, Spike Lee i Stefano Veneruso	La pel·lícula retrata la lluita davant l'adversitat de set infants anònims al voltant del món, infants que s'enfronten a privacions, malalties i violència. Cadascun dels set documentals té un infant com a protagonista.
La Vida dels Altres	La seguretat davant els drets individuals <i>Majors 7 anys</i>	Alemanya 2006 144 minuts	Florian Henckel von Donnersmarck	El capità Gerd Wiesler és un oficial molt estricte de la Stasi, la policia secreta del règim comunista de l'antiga República Democràtica d'Alemanya. Quan el 1984 li encarreguen que espii el prestigiós escriptor Georg Dreyman i la popular actriu Chista-Maria Sieland, no sap fins a quin punt aquesta missió influirà en la seva pròpia vida.
El Jardiner Fidel	Dret a la salut <i>Majors 13 anys</i>	Regne Unit 2005 129 minuts	Fernando Meirelles	En un lloc remot de Kènia, assassinen l'activista Tessa Quayle. Un metge local que l'acompanyava ha fugit i tot apunta a un crim passional. Contra tot pronòstic, el marit, Justin Quayle, no accepta la versió de les autoritats i decideix investigar pel seu compte, descobrint una gran conspiració.
Invisibles	Infants en conflictes oblidats <i>Majors 7 anys</i>	Espanya 2007 105 minuts	Mariano Barroso, Isabel Coixet, Javier Corcuera, Fernando León de Aranoa, Wim Wenders	La pel·lícula documental ens mostra les víctimes de cinc crisis oblidades: dues endèmies i tres conflictes armats que no reben l'atenció mediàtica que els correspon: la malaltia de Chagas, la malaltia de la son, els nens i nenes soldats d'Uganda, la violència sexual contra civils al Congo i els camperols i camperoles desplaçats de Colòmbia.
Sólo un beso	Discriminació religiosa <i>Majors 7 anys</i>	Regne Unit 2004 112 minuts	Ken Loach	Un jove escocès, musulmà d'origen paquistanès, coneix una noia catòlica. El que per a ells és una relació amorosa, per a daltres és una ofensa religiosa.
Hotel Rwanda	Violència a la guerra <i>Majors 13 anys</i>	EEUU 2004 120 minuts	Terry George	Explica la història real de Paul Rusesabagina, el gerent d'un hotel de Ruanda, que durant el sagnant conflicte civil entre hutus i tutsis va arribar a salvar la vida de més de mil ruandesos.